

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

& non habet alium à quo commodè petat; neuter peccat, neuterque peccatum usurarii aut sacerdotis censetur voluntarium, quia neuter illud vitare tenetur, sed uterque utitur jure suo. Denique Confessarius & Medicus, qui ex auditione confessionis, vel ex applicatione medicinæ, sentiunt naturalem carnis commotionem, non tenentur illa ministeria relinquere, quando necessaria sunt, sed solum non consentire, quia hoc solum est in potestate voluntatis.

41 Dices, effectus illos ex omissione, vel ex actione positivè per accidens sequutos, non esse quidem voluntarios moraliter seu culpabiliter, quia non imputantur ad culpam, quando non est debitum seu obligatio illos impediendi; esse tamen voluntarios physicè, quia ad hoc præceptum seu obligatio indifferenter se habet.

42 Sed contra: Licet liberum physicè possit repetiri sine libero morali, in eo qui non est compos perfectæ libertatis, ut contingit in amentibus, & pueris ante perfectum usum rationis: isti enim prius deveniunt ad deliberationem de bono & malo physico, prout conveniens vel disconveniens est subiecto, quam deveniant ad deliberationem de bono & malo morali, prout est consonum vel dissonum regulis morum: in subiecto tamen perfectæ rationis compote, non potest dari libertas physica sine morali; nec per consequens omisso, & effectus ad illam consequens, esse voluntaria physicè, nisi etiam sint voluntaria moraliter & culpabiliter.

43 Confirmatur, & magis explicatur: Sicut opus non potest non esse artificiosum, si procedat à subiecto regulis artis subdito; ita non potest non esse voluntarium morale, quod procedit à principio subiecto regulis morum: Sed voluntas operans ex advertentia perfectæ rationis, est subiectum regulis morum subditum: Ergo si semel ponitur quod omisso, & effectus ex illa sequens, procedant à voluntate perfectè libera, non potest negari, quin sint moraliter & culpabiliter voluntaria. Ex quo sufficienter impugnata manet ultima sententia, quæ asserit debitum seu obligationem ponendi actum requiri, ut omisso & effectus ex illa sequutus, sint voluntaria moraliter & culpabiliter, non verò ut sint voluntaria physicè & inculpabiliter.

§. III.

Solvuntur objectiones.

44 **O**BJECIES primò: Quod est in potestate voluntatis, voluntarium est: Sed omisso missa, etiam si non sit præceptum, est in potestate voluntatis: Ergo est voluntaria. Minor patet: quia in potestate hominis est audire sacrum in die profesto, vel illud non audire. Major verò probatur: Nam ut ait D. Thomas. hic art. 3. in argumento, sed contra: illud cuius domini, sumus dicitur esse voluntarium: Sed domini sumus ejus quod est in potestate voluntatis: Ergo illud quod est in potestate voluntatis, voluntarium est.

45 Confirmatur: Qui omittit liberè, omittit voluntariè; voluntarium enim supponitur ad liberum, cum liberum aliquid addat supra ipsum: Sed ille qui omittit audire sacrum diebus profestis, in quibus nulla est obligatio audiendi, liberè omittit, & æquè liberè, ac cum omittit illud audire in die festo, in quo urget obligatio præcepti: Ergo voluntariè omittit.

A Ad objectionem respondeo distinguendo Majorem: Quod est in potestate voluntatis, voluntarium est, in potentia, concedo: in actu, nego. Similiter concessi Minori, distinguo Consequens: Ergo etiam si non sit præceptum, omisso est voluntaria: in potentia, concedo: in actu, nego.

B Solutio patet ex dictis in prima suppositione: duplex enim, ut ibidem diximus, datur voluntarium; unum in potentia, ad quod sufficit potentia seu facultas ipsius voluntatis; aliud in actu, quod requirit aliquem influxum seu causalitatem voluntatis, per quam ipsius facultas reducatur in actum: cum autem secluso præcepto nullus detur actus voluntatis, ad omissionem etià indiretè terminatus, ut supra ostendimus, illò remotò, omisso est voluntaria solum in potentia, non verò in actu, de quo solum est controversia. Ad probationem in contrarium dicendum est, quòd sicut voluntarium aliud est in potentia, aliud in actu, ita & dominium: primum habemus respectu eorum quæ non procedunt à voluntate, sed possunt procedere; secundum verò respectu eorum quæ à voluntate ab illa procedunt. Unde distinguenda est Minor: ejus quod est in potestate voluntatis domini sumus: in potentia, concedo: in actu, nego. Similiter ad confirmationem distinguo Majorem: qui omittit liberè in actu primo, omittit voluntariè in actu primo, concedo: voluntariè in actu secundo, nego. Idem ad Minorem, & Consequentiam, Eodem ergo modo ille qui omittit audire sacrum diebus profestis, in quibus nulla est obligatio audiendi, omittit voluntariè, quo omittit liberè: non omittit verò liberè, nisi in actu primo & in potentia, siquidem libertas illa non est exercitata: Ergo nec voluntariè.

C Objicies secundò: Omisso est voluntaria indiretè, quando est obligatio & præceptum: Ergo etiam cum non est præceptum, voluntaria erit. Probatur Consequentia; quia præceptum, cum sit quid extrinsecum, non reddit omissionem voluntariam aut volitam, imò potius quantum est de se voluntatem avocatur ab illa.

D Confirmatur: Omisso ante præceptum est voluntaria & libera: Ergo ut sit voluntaria, non requiritur præceptum. Consequentia patet. Antecedens probatur. Præceptum non datur nisi de actu voluntario & libero: Ergo antequam aliquis actus ead sub præcepto, debet esse voluntarius, & liber, & per consequens etiam ejus omisso ante præceptum debet esse voluntaria.

E Ad objectionem, concessi Antecedente, nego Consequentiam: nam quando est præceptum, omisso induit rationem privationis, atque adeò continetur in actu impossibili tanquam in causa, v. g. omisso Missæ in studio aut ludio; unde cum voluntas directè terminatur ad talem actum, indirectè & virtualiter terminatur ad omissionem: quando verò non est præceptum, omisso est pura negatio; & sic non continetur in actu impossibili, tanquam in causa; atque adeò nisi actu directè sit volita (de quo non disputamus in præsentia) non potest esse actu volita, nec actu voluntaria, ut in prima probatione conclusionis fuisse expedimus. Ad probationem in contrarium dicendum est, quòd licet præceptum sit quid extrinsecum, & voluntatem avocet ab omissionem, est tamen conditio & causa, ob quam omisso ad voluntatem omittentis per se & moraliter pertineat; unde

licet præceptum quantum est de le, avocet voluntatem à peccato; si tamen non est præceptum, omisso peccato non est; ita nec est voluntaria sine præcepto & obligatione.

Ad confirmationem respondetur, quod omisso ante præceptum supponitur voluntaria & libera in potentia, non verò in actu. Ad probationem in contrarium similiter dico, præceptum esse de actu vel de omissione voluntaria, & libera in potentia, & in actu primo, hoc est, quæ possunt liberè exerceri, sicque præceptum omissionem liberam & voluntariam supponere; verum tamen ut omisso in actu secundo & in exercitio sit in directè voluntaria & libera, necessaria est obligatio præcepti; sine hac enim habet rationem puræ negationis, ad eòque non continetur in actu incompossibili cum eo qui omittitur, tanquam in causa.

Dices: Omisso potest esse directè voluntaria absque præcepto & obligatione, ut patet cum quis in diebus profestis habet expressam voluntatem non audiendi Missam: Ergo etiam potest esse indirectè voluntaria, absque ullo præcepto & obligatione; non enim est major ratio minus quam alterius.

Sed nego consequentiam & paritatem: Ratio autem dicitur est, quia quando omisso est directè voluntaria, in illam per se tendit actus voluntatis, ac proinde etiam si nulla sit obligatio, per se ad voluntatem spectat: At verò quando est indirectè voluntaria, cum in illam per se non tendat voluntatis actus, sed tantum ratione causæ, debet aliunde habere per se connectionem cum voluntate, ad illamque, ut ad causam per se spectare; quod non habet nisi ratione obligationis præcepti, ut patet ex supra dictis.

Objicies tertio: Quod si cum quis aliquis vult aliquam causam, vult etiam indirectè & interpretativè ea quæ ex illa necessariò sequuntur: Sed omisso Missæ necessariò sequitur ex actione incompossibili cum ejus auditione, puta ex studio, ludo, piscatione, aut venatione: Ergo qui vult directè hujusmodi actiones exercere, tempore quò celebratur Missa, indirectè & interpretativè vult ejus omissionem, quam vis tunc nulla sit obligatio præcepti. Minor patet, Major probatur. Qui vult antecedens, necessariò vult consequens quod necessariò inferitur ex illo, maxime si prævideatur futurum, ut modò ponimus. Et hoc patet tum in naturalibus; qui enim v.g. est causa directè generationis, est causa quoque indirectè corruptionis consecutæ ad illam: tum etiam in moralibus, nam qui est causa emissionis sagittæ, sine sufficienti diligentia, est indirectè causa homicidii subsecuti; & similiter sacerdos qui unicum Breviarium, quòd habet præ manibus, voluntariè projicit in mare, interpretativè & indirectè vult non recitare Officium.

Respondet, quòd quando aliquis vult aliquam causam, formaliter quatenus causa est, & prout ex illa sequitur effectus, censetur quidem virtualiter & interpretativè velle talem effectum: sed tamen si non vult illam causam, formaliter quatenus causam. Patet hoc variis exemplis: licet enim artifex sit causa statuæ, & huic conveniat motus deorsum; talis tamen motus non dicitur esse ab artifice ut à causa quia non convenit statuæ ut ab artifice est, sed solum materialiter, quia videlicet est materia gravis. Item etiam anima velut & causat motum tibie curvæ, non tamen ejus obliquitatem & defectum; quia ille

Tom. II.

A non sequitur per se ex influxu animæ, sed per accidens ex vitio tibie. Deus etiam licet causat materiale peccati, non tamen causat ejus malitiam & deformitatem; quia non vult nec causat illud materiale, ut ex illo sequitur deformitas, sed solum ut habet rationem actus & entis creati & participati. Idem ergo cum proportionem dicendum est in proposito: Ille enim qui nullo stante præcepto vult actionem impossibilem cum auditione Missæ, puta studium, ludum, piscationem, venationem, &c. non vult illam formaliter ut causam omissionis Missæ, & prout ex illa talis omisso sequitur, sed solum ut materialiter & concomitantè ad illam se habet:

B tum quia seclusò præcepto omisso habet rationem puræ negationis; ac proinde in nullo tanquam in causa propriè continetur: tum etiam, quia aliàs ille non solum indirectè & interpretativè vult omissionem Missæ, sed etiam omissionem omnium aliorum actuum cum studio vel ludo incompossibilem, quod absurdum est, ut supra annotavimus. Unde non est simile de eo qui Breviarium projicit in mare, vel qui emittit sagittam sine sufficienti diligentia: quia cum in tali subiecto sit debitum recitandi Officium, vel adhibendi sufficientem diligentiam antequam mittat sagittam, illa Breviarium projectio, vel sagittæ emissio, non est tantum voluntaria absolute, sicut studium impediens auditionem Missæ, quando non est præceptum audiendi, sed & voluntaria ut causa omissionis, vel occisionis sequentis. Ex quo patet ad probationem Majoris, quæ potest hoc modo distingui: Qui vult antecedens, quatenus est causa consequentis, vult etiam consequens, concedo; qui vult antecedens absolute, vult etiam consequens, nego.

Quærent hinc aliqui, an possit dari omisso culpabilis absque omni actu qui sit causa vel occasio illius? Sed quia hæc difficultas etiam pertractari solet infra qu. 71. art. 5. ubi S. Doctor quærit utrum in quolibet peccato sit aliquis actus, ad hunc locum eam rejicimus.

ARTICULUS IV.

An violentia seu coactio possit à Deo inferri voluntati?

POST QUAM D. Thomas tribus articulis præcedentibus rationem voluntarii, omnesque conditiones ad illud requisitas exposuit, articulo quarto, & sequentibus agit de involuntario, & de causis ejus; quæ possunt esse quatuor, scilicet violentia, metus, concupiscentia, seu passio vehementis, & ignorantia; sicut enim voluntarium causatur ex duplici principio, scilicet ex appetitu operante, qui est principium intrinsecum, & ex cognitione dirigente, ita oportet quòd oppositum ejus, scilicet involuntarium, causetur ex oppositis principiis, & proveniat vel ex eo quòd operatio est à principio extrinseco, ut contingit in his quæ ex violentia aut metu fiunt; aut quia tollitur, vel ligatur, aut turbatur cognitio, sicut fit per ignorantiam aut passionem. De his ergo quatuor causis involuntariis breviter hinc est agendum, incipiendo à violentia, seu coactione, quæ prima & præcipua est. Unde sit

N

S. I.